

difference in the behavior and worldview of other culture representatives, but without any assessment; 5) the stage of adaptation to intercultural differences; 6) the stage of integration of intercultural differences.

The results of the conducted research give an opportunity to conclude, that formation of intercultural consciousness means realizing cultural language and awareness as well as transformation of mentality in relation to another language as a phenomenon of another culture. Intercultural consciousness within the educational space is formed in the process of studying foreign languages and cultures. It is one of the indicators of a polycultural linguistic personality. An appropriate scientifically substantiated model, the development of which is a promising direction of further research is required for the efficient level of formation of the intercultural consciousness of future foreign languages teachers.

Key words: *consciousness, intercultural consciousness, linguistic personality, multicultural personality, intercultural communication, foreign language education, foreign language, future teachers.*

УДК 378:63-057.875:796.011.1(043.3)

Сергій Харченко

Сумський національний аграрний університет

ORCID ID 0000-0002-4975-321X

DOI 10.24139/2312-5993/2019.03/094-105

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗВО

У статті обґрунтовуються здоров'язберезувальні освітні технології, використання яких в освітньому процесі сприяє покращенню здоров'я всіх учасників освітнього процесу. У більш вузькому розумінні до здоров'язберезувальних технологій належать педагогічні прийоми, методи, технології, які не завдають прямої або непрямой шкоди здоров'ю учасників освітнього процесу, забезпечують безпечні умови перебування, навчання та роботи в закладі освіти. Концепція базується на положеннях системного, синергетичного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, інтегративно-інноваційного, компетентнісного, технологічного, акмеологічного підходів до реалізації методичної системи застосування оздоровчих технологій у процесі фізичного виховання студентів.

Ключові слова: *здоров'язбереження, студент, аграрний заклад вищої освіти, фізичне виховання, педагогічні умови, здоровий спосіб життя.*

Постановка проблеми. Проблема збереження здоров'я людини завжди була актуальною в історії людства. Ідеї формування здорового способу життя беруть свої коріння із стародавніх часів, коли суспільство потребувало фізично міцних та здорових людей і воїнів, здатних захищати суспільство. Першою систематизацією уявлень про здоровий спосіб життя можна вважати стародавні пам'ятки – Веди, у яких викладені основні принципи поведінки, що є передумовою здорового способу життя. Ведичні знання про здоров'я, як науку життя, ґрунтуються на філософії Сан'ї та Йоги. У той час, коли у східній філософії здоров'я розглядалося через призму

нерозривного зв'язку між духовним і фізичним станом людини, в античній філософії домінує увага до фізичного виміру здорового способу життя. Саме в античний період з'являються перші концепції здорового способу життя: «пізнай самого себе», «піклуйся про самого себе». У працях видатних учених античного світу Сократа, Платона, Аристотеля, Демокрита, Піфагора містяться думки про обов'язок держави піклуватися про здоров'я громадян, положення про гігієнічне й оздоровче обґрунтування виховних заходів.

Відомі філософи V–IV ст. до н. е. наголошували на необхідності гармонійного фізичного виховання, спираючись на традиції, нові знання медицини, природничих наук. Зі зміною епох змінювалися вимоги та ставлення суспільства до ідеї виховання здорової людини. На противагу минулій епосі фізична досконалість втрачала пріоритетність як критерій індивідуального розвитку, її місце зайняла духовна сторона розвитку особистості. В епоху Середньовіччя та Відродження здоров'я знову ототожнювали з гармонією душі і тіла людини.

Пізніше питанням формування здорового способу життя була приділена посилена увага з боку видатних педагогів. Основоположник теоретичної педагогіки Я. Коменський наголошував на необхідності формування міцного здоров'я дітей для реалізації навчальних цілей, він писав: «... навчати дітей можна лише в тому випадку, якщо вони будуть живі та здорові, адже з хворими та хирлявими не досягнеш ніякого успіху, то перша турбота батьків оберігати здоров'я дітей».

Піклуванню здоров'я підростаючого покоління особливої уваги приділяв і радянський уряд ще в 30-ті рр. XX ст., оскільки перед суспільством постала потреба виховання здорових нащадків, гідної молоді зміни, свідомих громадян держави, яким під силу побудувати нову країну, а пізніше відродити після воєнної розрухи.

У своїх роздумах про педагогічну культуру видатний вітчизняний педагог В. О. Сухомлинський говорив про взаємозв'язок здоров'я і духовного життя дитини: «...треба пам'ятати, що від повноти цього останнього – гордості від успіху, радості виконаного обов'язку, життєрадісних інтелектуальних почуттів – від усього цього величезною мірою залежить здоров'я дитини. Не тільки здоров'я впливає на дух, а й навпаки».

Та варто зауважити, що існуючі на той час підходи до фізичного виховання у школах та закладах вищої освіти не забезпечували в повному обсязі його основного призначення – зміцнення здоров'я і фізичного розвитку молоді. Однією з причин цього був низький якісний склад учителів фізичної культури. Так, у низці шкіл заняття з фізичної культури

проводили люди без фахової підготовки, у більшості випадків викладали любителі-спортсмени.

Глобальна актуальність проблеми виникнення нових загроз здоров'ю людства внаслідок зміни природних і соціальних умов життя населення за часів науково-технічної революції зумовила особливо активне розгортання досліджень за цією тематикою приблизно з другої половини ХХ ст.

Серед молоді розповсюджено невірне судження про те, що захворювання приходять у старості, коли активне життя вже позаду. Роль молодих людей у підтриманні і зміцненні власного здоров'я сьогодні мінімальна. Формується зовсім необґрунтована впевненість у тому, що здоров'я гарантовано само по собі молодим віком, що будь-які навантаження, грубі порушення харчування, режиму дня, недостатня фізична активність, стреси й інші фактори ризику «по плечу» молодому організму, що він справиться з усіма випробуваннями, що випали на його долю. Однак це зовсім не так, і сьогодні в молоді все частіше й частіше спостерігаються захворювання, які раніше були долею осіб більш старшого віку. Сама думка про те, що здоров'я не втрачається, залишається непорушною, народжує абсолютно неправомірне заспокоєння й завдає шкоду здоров'ю молоді.

Аналіз актуальних досліджень. Методологічна основа дослідження ґрунтується на концептуальних засадах законів України «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепції фізичного виховання в системі освіти України, Державних вимогах до навчальних програм з фізичного виховання, Державних стандартів вищої освіти та інших документах Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, що регламентують фізичне виховання як обов'язкову навчальну дисципліну.

Ставлення до людини як до найвищої цінності змушує приділяти більш пильну увагу проблемі збереження і зміцнення здоров'я сучасного студентства (С. Г. Адирхаєв, О. З. Блавт, Г. П. Грибан, О. Д. Дубогай, Ю. В. Козерук, І. М. Ляхова, А. В. Магльований, С. І. Присяжнюк та ін.), формуванню культури здоров'я (В. К. Бальсевич, Л. І. Лубишева, П. Ф. Рибалко та ін.), створенню здоров'язбережувального освітнього середовища закладу вищої освіти (Н. Н. Завидівська, Г. Ю. Куртова, П. Ф. Рибалко).

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що важливим резервом оновлення освітнього процесу є система застосування оздоровчих технологій у процесі фізичного виховання студентів, упровадження якої надасть можливість сформуванню у студентів знання, уміння та навички управління індивідуальним здоров'ям і підготувати їх до висококваліфікованої професійної діяльності (С. М. Харченко, Г. П. Грибан, О. Д. Дубогай,

М. В. Дутчак, Е. В. Єгоричева, Л. І. Іванова, І. М. Ляхова, О. А. Томенко, М. О. Носко, Л. П. Сущенко та ін.)

Г. П. Апанасенко під здоровим способом життя розуміє такі форми повсякденного життя, які відповідають гігієнічним принципам, розвивають адаптивні можливості організму, сприяють успішному відновленню, підтримці й розвитку його резервних можливостей, повноцінному виконанню особистістю соціально-психологічних функцій.

На думку Б. Н. Чумакова, під здоровим способом життя варто розуміти типові форми й способи повсякденної життєдіяльності людини, які зміцнюють і вдосконалюють резервні можливості організму, забезпечуючи тим самим успішне виконання соціальних і професійних функцій незалежно від політичних, економічних та соціально-психологічних ситуацій.

Мета даної статті полягає в послідовному формуванні здоров'язберезувальної компетентності майбутніх фахівців аграрного сектору відповідного освітньо-професійного рівня, підготовці його до високоякісної праці за обраним фахом, здатного використовувати фізкультурно-оздоровчі засоби й технології в умовах професійної діяльності.

Методи дослідження. Реалізація окресленої мети передбачала використання таких теоретичних методів, як аналіз, синтез, порівняння та узагальнення для визначення педагогічних умов формування здоров'язберезувальної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції розвитку сфери охорони і збереження здоров'я того часу стала розробка концепції досягнення здоров'я для всіх людей світу, яка вперше була оприлюднена на Всесвітній асамблеї з охорони здоров'я 1977 р. З ініціативи ВООЗ розпочалася міжнародна кампанія під назвою «Здоров'я для всіх», у межах якої збиралася, досліджувалася, систематизувалася, узагальнювалася й оприлюднювалася інформація про існуючі загрози здоров'ю і шляхи їх подолання. Під ЗСЖ розуміють відмову від шкідливих звичок, раціональне харчування, використання різних харчових добавок, вживання вітамінів та ін. Це, звичайно, необхідні, але зовсім не достатні умови. Виходячи з цього, важливо визначити, що ж таке здоровий спосіб життя (ЗСЖ). Здоровий спосіб життя є важливою складовою культури, сприяє формуванню здоров'я майбутнього спеціаліста. Його вагомою рисою є гармонійне виявлення фізичних і духовних можливостей студентів, пов'язаних із соціальною та психологічною активністю в навчально-трудовій, суспільній та інших сферах діяльності.

В Україні за часи незалежності було прийнято низку Національних програм, які визначають цілі та завдання збереження здоров'я дітей, у

шкільний курс було введено навчальну дисципліну «Основи здоров'я», метою якої стало формування в учнів свідомого ставлення до власного життя і здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя, навичками безпечної для життя і здоров'я поведінки. У 1995 році Україна офіційно приєдналася до участі в міжнародному проекті «Європейська мережа Шкіл сприяння здоров'ю». У 2003 році була створена національна мережа шкіл сприяння здоров'ю, в основу концепції якої покладено ідеї збереження і зміцнення здоров'я на основі забезпечення умов і механізмів реалізації педагогічної ідеї щодо сприяння здоров'ю; здійснення навчання і виховання в інтересах особи і суспільства, створення сприятливих умов для всебічного розвитку окремої особистості (Рибалко, 2017г).

Разом із тим, із кожним роком зростає кількість абітурієнтів аграрних закладів вищої освіти з різними відхиленнями у здоров'ї, що в подальшому негативно впливає на якість професійної підготовки фахівців (Рибалко та ін., 2017в).

Натомість до формування фахівця аграрного сектору нині висувуються нові підвищені вимоги, відбуваються зміни в змісті, методах і технологіях його підготовки. Соціально замовлений фахівець аграрного сектору сьогодні вміє використовувати набуті знання, володіє професійними вміннями та навичками, має особистісні якості, важливі для майбутньої професії, тобто володіє високим рівнем сформованості професійної компетентності (Рибалко та ін., 2017а; Рибалко та ін., 2017в).

Про підвищення ролі аграрної науки й освіти йдеться в «Концепції Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2020 року» (прийнята розпорядженням Кабінету міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1437-р), якою акцентується потреба в подальшому вдосконаленні державних стандартів вищої освіти, адаптованих до вимог Болонської конвенції, у забезпеченні доступності освіти, підвищенні конкурентоспроможності випускників аграрних закладів вищої освіти на міжнародному ринку праці (*Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту*).

Аграрні заклади вищої освіти готують фахівців за різними спрямуваннями фахової підготовки:

– природнича зорієнтованість (агрономія, захист рослин, лісове та садово-паркове господарство, екологія);

– спрямування на навчання точних дисциплін, математико-економічного циклу (облік і аудит, фінанси, економіка підприємств, маркетинг);

- орієнтація на фізико-технічні науки (інженерія, харчові технології, механізація та автоматизація сільського господарства);
- акцент на опанування точних та соціально-гуманітарних курсів (менеджмент організацій, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності, туризм, готельно-ресторанна справа).

Студентам багатьох напрямів підготовки пропонуються до вивчення різні загальноосвітні, спеціальні й фахові дисципліни, що спричиняє неоднорідність підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю. До підготовки фахівців агропромислового комплексу нині ставляться нові вимоги, одна з яких – формування таких ґрунтовних знань, які максимально сприяли би інтелектуальному розвитку особистості, освоєнню нею цілісної системи знань, зорієнтованих на щонайбільший розвиток майбутнього фахівця, його нахилів, уподобань, соціальну, національну і професійну зрілість (Рибалко та ін., 2017а; Рибалко та ін., 2017в; Рибалко та ін., 2017г).

Згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою, готовність майбутнього магістра аграрного спрямування до професійної діяльності має базуватися на професійних, дослідницьких та інноваційних уміннях, у тому числі:

- використовувати технології аграрного виробництва;
- забезпечувати збалансовану діяльність;
- здійснювати ефективне ділове спілкування рідною й іноземними мовами;
- покладатися на основні економічні закони, правові засади й моральні переконання у процесі професійної діяльності;
- здійснювати аналіз інновацій;
- застосовувати закони формальної логіки і творчий підхід у вирішенні нестандартних ситуацій.

Виконання цих завдань залежить, насамперед, від рівня здоров'я майбутніх фахівців аграрного сектору й потребує високого рівня фізичної підготовки (Раєвський, 1985; Рибалко та ін., 2017б).

Розглядаючи особливості умов роботи спеціалістів агропромислового комплексу, необхідно відмітити, що їхня праця характеризується розумовим навантаженням та відбувається як у приміщенні, так і просто неба, часто в дискомфортних умовах, ритм і режим праці переважно відсутні (Воронін, 2006; Куртова та ін., 2018; Рибалко, 2016).

Протягом робочого дня значне навантаження припадає на центральну нервову, серцево-судинну, м'язову, дихальну системи, систему

терморегуляції, опорно-руховий апарат, а також зоровий, вестибулярний, слуховий аналізатори (Рибалко та ін., 2017г). Для аграріїв характерні як прості, так і складні локомоції, у яких домінує руховий автоматизм, що включається в інші дії як допоміжний компонент (ходьба, біг, переміщення на обмеженій опорі, на плавзасобах, на каланчах, лазіння тощо) (Рибалко та ін., 2017а).

Основними професійними недоліками є: вплив на організм працівника високої і низької температури, високого і низького атмосферного тиску, підвищена вологість; забрудненість повітря й навколишнього середовища хімічними сполуками та іншими продуктами органічного і неорганічного походження. Також до недоліків слід віднести розумову, нервову, фізичну втому. Важкість роботи в агропромисловому комплексі характеризується, в основному, неадекватністю фізіологічних та психологічних можливостей на даному напрямку, що призводить в окремих випадках до захворювань. Присутній травматизм і захворюваність, яка перевищує звичайний середній показник (*Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту*; Рибалко та ін., 2017в).

Під час роботи в агропромисловому комплексі емоційний стан працівника характеризується напруженням. Прояву вольових зусиль вимагають екстремальні і стресові ситуації, які потребують витримки, володіння собою при спілкуванні з природними ресурсами, тваринами, рибними й водними біоресурсами, керуванні колегами у процесі виробничої діяльності (Куртова та ін., 2018).

Суттєве значення для успіху в роботі мають риси і якості особи, які реалізуються в процесі фізичного виховання. Необхідно мати фізичний розвиток, високий рівень функціонування й надійності організму в цілому та його окремих систем (Куртова та ін., 2018). Особлива роль у забезпеченні високого рівня праці належить центральній нервовій, серцево-судинній, м'язовій, дихальній системам, зоровому аналізатору та системі терморегуляції (Воронін, 2006).

Сучасний науково-технічний стан аграрного виробництва визначає низку особливостей, що пов'язані зі специфікою змісту та умов праці. До них належать:

– для працівників агрономічних спеціальностей та лісівництва – значна тривалість робочого часу (особливо навесні) за будь-яких метеорологічних умов та великими щоденними переходами по пересіченій місцевості; відсутність, нестача та несвоєчасність перерв для відпочинку. Фахівці рослинництва мають володіти також навичками

управління автомобілем, мотоциклом, човном, їздити верхи та на велосипеді, ходити на лижах, орієнтуватися на місцевості;

– для працівників технологічних та ветеринарних спеціальностей – робота в основному проходить у ветеринарних клініках, на скотних дворах, фермах, бойнях та м'ясокомбінатах, де повітря насичене шкідливими для здоров'я людини газами та випаруваннями. Крім того, ветлікаря під час лікування тварин, особливо при хірургічних втручаннях, необхідна, крім спеціальних знань, сила та спритність, витривалість м'язової системи, особливо спини та рук, а їх дії повинні відзначатися швидкістю й точністю;

– для працівників економічних спеціальностей та адміністративно-управлінського персоналу властиве тривале знаходження в малорухомій позі, недостатньо сприятливі гігієнічні умови приміщень, велике напруження зорового аналізатора, постійне нервово напруження в зв'язку з великою відповідальністю за точність виконуваної роботи. Їм необхідні стійкість до гіподинамії, статична витривалість м'язів, оперативна пам'ять, швидкість переробки інформації й переключення уваги;

– для інженерів-механіків сільського господарства властива робота в умовах впливу на організм несприятливих факторів (загазованість, шум, вібрація, несприятливий мікроклімат, зміна температур тощо). Інженеру-механіку необхідні загальна витривалість, стійкість до гіподинамії та закачування під час переміщення в різних видах транспорту, статична витривалість м'язів нижніх кінцівок, спини, висока концентрація уваги, швидкість реакції, добре розвинута просторова уява, витривалість і стійкість до дії несприятливих метеорологічних чинників тощо (Куртова та ін., 2018).

Для успішної професійної діяльності спеціалістів аграрного сектору необхідні такі якості:

– знання, уміння й навички використання засобів фізичної культури та спорту в режимі праці та відпочинку;

– уміння та навички раціонального поєднання тривалості праці та відпочинку, навички роботи в різних погодних та метеорологічних умовах, навички пересування та орієнтації на місцевості;

– високий рівень професійної працездатності, функціонування та надійність серцево-судинної, дихальної, м'язової систем, системи терморегуляції, зорового, слухового, вестибулярного аналізаторів;

– загальна витривалість, сила, швидкість, спритність та координація рухів;

– спеціальні фізичні якості, які пов'язані з умовами праці: витривалість та стійкість до різких коливань температури, протягів, закуреності, загазованості;

– психічні якості: спостережливість, розподіл, переключення, концентрація та стійкість уваги, тривала та оперативна пам'ять, оперативне мислення, емоційна стійкість, ініціативність, дисциплінованість, самовладання, рішучість, уміння переносити труднощі професії (Рибалко, 2016).

Студенти, у тому числі аграрних університетів, у період навчання виконують здебільшого розумову роботу. Навчальна праця студента визначається одноманітністю робочої пози, низькою руховою активністю та значним нервово-психічним напруженням. Це веде до негативних змін в організмі, які нерідко закінчуються послабленням функціонального рівня організму, зниженням працездатності, патологією (Рибалко, 2016; Рибалко та ін., 2017б).

У кінці робочого дня у студентів виникає:

- гальмування кори великих півкуль головного мозку та порушення балансу нервових процесів;
- зниження функцій серцево-судинної та дихальної систем, загальної інтенсивності циркуляції крові, що призводить до кисневого голодування нервової та м'язової тканини;
- падіння тону мускулатури;
- погіршення сприйняття, пам'яті, мислення, послаблення волі;
- порушення збуджуваності та функціональних можливостей зорового аналізатора;
- перенапруження м'язів пальців та рук.

Унаслідок тривалого впливу навчального навантаження, без активного впровадження засобів фізичної культури та спорту, всі перераховані зміни можуть привести до стійких патологічних зрушень, розвитку втоми та перевтоми, гострим хронічним порушенням стану здоров'я, а також послабленню серцево-судинної та дихальної систем, підвищенню артеріального тиску, виникненню неврозів та інших психічних захворювань.

За даними МОЗ, близько 75 % студентів курять. Вони вважають, що нікотин допомагає розслаблюватися, знімати стреси, спілкуватися тощо. Високий відсоток серед студентів і тих, кому не вистачає часу на підтримання здоров'я, зокрема на ранкову зарядку, заняття спортом, загартовування, розслабляючі вправи для очей і спини при тривалій сидячій роботі, відпочинок на свіжому повітрі тощо.

Провідна роль у здоров'язбереженні, безумовно, належить професійно-прикладній фізичній підготовці. Перед викладачами фізичної

культури аграрних закладів вищої освіти постає проблема формування здоров'язбережувальної компетентності студентів у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки. Саме тому, професійно-прикладна фізична підготовка в аграрних університетах повинна вирішувати проблеми охорони здоров'я молодшої людини та формувати здоров'язбережувальну компетентність майбутніх фахівців аграрного сектору, зокрема знання в галузі охорони здоров'я і мотиви збереження здоров'я як психофізіологічну основу успішної діяльності майбутнього фахівця (Пилипей, 2011; Раєвський, 1985).

Висновки. Здоров'язбережувальну компетентність майбутнього фахівця аграрного профілю можна трактувати як інтегровану характеристику якостей фахівця, що формується у процесі професійної підготовки й відображає рівень його знань про здоров'я, способи і методи його збереження та зміцнення, досвід пізнавальної і практичної діяльності та ціннісні орієнтації до здорового способу життя, що регулюють поведінку під час повсякденної і професійної діяльності.

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами фізичної культури аграрних закладів вищої освіти у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо такі: удосконалення навчально-методичного забезпечення формування здоров'язбережувальної компетентності; пошук мотиваційних ресурсів для утвердження в суспільстві цінностей здорового способу життя; розроблення педагогічних засад професійного самовдосконалення та неперервного професійного розвитку майбутніх фахівців аграрного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

- Воронін, Д. Є. (2006). *Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання* (дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.07). Херсон (Voronin, D. Ye. (2006). *Formation of the health of the students of higher education institutions by means of physical education* (PhD thesis). Kherson).
- Куртова, Г., Рибалко, П., Красілов, А. (2018). Педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності фахівців аграрного сектору у процесі фізичного виховання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4, 100-111 (Kurtova, H., Rybalko, P., Krasilov, A. (2018). Pedagogical conditions of formation of health-saving competence of specialists of the agrarian sector in the process of physical education. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4, 100-111).
- Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту: від 28 вересня 2004 року № 1148. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004 (*National doctrine of development of physical culture and sports: September 28, 2004 № 1148*. Retrieved from: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004).

- Пилипей, Л. П. (2011). *Теоретико-методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів* (автореф. дис. докт. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02). Київ (Pylupej, L. P. (2011). *Theoretical and methodological bases of professional-applied physical training of students of higher education institutions* (DSc thesis abstract). Kyiv).
- Раєвський, Р. Т. (1985). *Професійно-прикладна фізична підготовка студентів технічних вузів*. Москва: Вища школа (Raiewski, R. T. (1985). *Professional-applied physical training of students of technical universities*. Moscow: Higher school).
- Рибалко, П. Ф. (2016). Сучасні технології збереження та відновлення здоров'я молоді в діяльності фахівця з фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, Вип. 136, Серія: Педагогічні науки*, 181-184 (Rybalko, P. F. (2016). Modern technologies for preservation and restoration of young people's health in the activity of a specialist in physical culture. *Bulletin of Chernigiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko, Issue 136, Series: Pedagogical Sciences*, 181-184).
- Рибалко, П. Ф., Харченко, С. М., Матлаш, В. А. (2017а). Професійно-прикладна фізична підготовка студенток аграрного вузу що займаються в секції з футболу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету, Вип. 149*, 212-215 (Rybalko, P. F., Kharchenko, S. M., Matlash, V. A. (2017). Professional-applied physical training of students of agrarian higher school engaged in the section on football. *Bulletin of Chernigiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko, Issue 149*, 212-215).
- Рибалко, П. Ф., Ліфінцев, І. Д., Харченко, Р. М. (2017б). Подолання причин індиферентного ставлення студентів до фізкультурно-спортивної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету, Вип. 149*, 46-50 (Rybalko, P. F., Lifintsev, I. D., Kharchenko, R. M. (2017b). Overcoming the reasons for the indifferent attitude of students to physical culture and sports activities. *Bulletin of Chernigiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko, Issue 149*, 46-50).
- Рибалко, П. Ф., Хоменко, С. В., Козерук, К. В., Ващенко, О. І. (2017в). Залучення студентської молоді до здорового способу життя під час занять в позааудиторний час. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету, Вип. 149*, 63-67 (Rybalko, P. F., Khomenko, S. V., Koseruk, K. V., Vashchenko, O. I. (2017v). Involvement of student youth in a healthy way of life during extracurricular time. *Chernigiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko, Issue 149*, 63-67).
- Рибалко, П. Ф., Гриб, Т. О., Клименченко, Т. Г. (2017г). Проблеми і шляхи підвищення ефективності фізичного виховання у вищому навчальному закладі нефізкультурного профілю. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації, 1*, 217-221 (Rybalko, P. F., Hryb, T. O., Klymenchenko, T. H. (2017g.). Problems and ways of increasing the efficiency of physical education in a higher education institution of non-physical profile. *Physical culture, sport and health of the nation, 1*, 217-221).

РЕЗЮМЕ

Харченко Сергей. Проблемы сохранения и укрепления здоровья студентов аграрного профиля во время обучения в ЗВО.

В статье обосновываются здоровьесберегающие образовательные технологии, использование которых в образовательном процессе способствует улучшению здоровья всех участников образовательного процесса. В более узком смысле к здоровьесберегающим технологиям относятся педагогические приемы, методы,

технологии, которые не наносят прямой или косвенный вред здоровью участников образовательного процесса, обеспечивающих безопасные условия пребывания, обучения и работы в учебном заведении. Концепция базируется на положениях системного, синергетического, деятельностного, личностно-ориентированного, интегративно-инновационного, компетентностного, технологического, акмеологического подходов к реализации методической системы применения оздоровительных технологий в процессе физического воспитания студентов.

Ключевые слова: *здоровьесбережение, студент, аграрное учреждение высшего образования, физическое воспитание, педагогические условия, здоровый образ жизни.*

SUMMARY

Kharchenko Serhii. Problems of preservation and strengthening of health of students of the agrarian profile during studying in HEI.

The article substantiates health-saving educational technologies, the use of which in the educational process helps to improve the health of all participants in the educational process. In a narrower sense, health-saving technologies include pedagogical techniques, methods, technologies that do not cause direct or indirect harm to the health of the participants in the educational process, provide safe conditions for stay, study and work in an education institution.

The concept is based on the provisions of systems, synergetic, activity, personality-oriented, integrative-innovative, competence, technological, acmeological approaches to the implementation of a methodological system for the application of health-saving technologies in the process of physical education of students.

The paper analyzes the literature; the essence of the problem, which consists in formation of health-saving competence of students in the process of physical education, is substantiated; analysis of curriculum of physical education during a long historical period is conducted; the genesis of the sequence and continuity of the use of health-saving means in the system of physical education is studied.

Materials of research can be used by teachers of physical culture of higher agricultural education institutions in the process of professional-applied physical training of future specialists of agricultural profile.

Perspective directions of further studies are seen in: improvement of educational and methodological support of formation of health-saving competence; search of motivational resources for the establishment of the values of a healthy lifestyle in society; development of pedagogical principles of professional self-improvement and continuous professional development of future professionals of agrarian profile.

Key words: *healthcare, student, agrarian higher education institution, physical education, pedagogical conditions, healthy lifestyle.*